

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра журналістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Віль БАКІРОВ

“ 2021 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

з журналістики
для вступників на навчання
для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю 061 Журналістика

Харків – 2021

ПРОГРАМА

Основи журналістики. Журналістика як соціальний інститут: варіативність визначень і тлумачень. Журналістика як система засобів масової інформації. Джерела та методи збирання суспільно-значущої інформації для журналіста. Жанр як аспект журналістського текстотворення. Формальні елементи організації газетного тексту. Чинники ефективності та дієвості журналістських матеріалів. Інформаційне суспільство та його головні ознаки (основні теорії). «Чотири теорії преси» Ф. Сіберта, Р. Петерсона та І. Шрамма. Етапи розвитку масових комунікацій за М. Маклюеном. Теорія «маскомунікативної мозаїчної культури» А. Моля.

Теорія і методика журналістської творчості. Порівняльна характеристика каналів комунікації: газета, радіо, телебачення, Інтернет. Структура журналістського тексту. Задум, тема, концепція, ідея твору. Композиція, конфлікт, сюжет твору. Процес написання журналістського твору. Образність журналістики і природа публіцистичного твору. Жанрові модифікації у журналістиці та індивідуально-творчий підхід до жанру.

Основи зображальної журналістики. Жанрова система фотожурналістики. Основні етапи підготовки фоторепортажу. Основні закони побудови фотокомпозиції. Специфіка самостійної та партнерської роботи фоторепортера. Способи використання світла при фотозйомці.

Основи радіожурналістики. Специфічні зображально-виражальні засоби радіомовлення (природні та технічні), своєрідність їхнього впливу на слухача. Основні функції радіомовлення. Тенденції розвитку сучасного радіомовлення. Специфіка радіожанрів. Проблема автора в сучасній радіожурналістиці; відомі українські радіожурналісти. Етапи становлення радіожурналістики в Україні.

Основи телевізійної журналістики. Місце телебачення в системі ЗМІ. Роль та суспільні функції ТБ. Жанри телевізійної журналістики та жанри екрану. Програмування телевізійного мовлення та вимірювання телеаудиторії. Історичні етапи розвитку вітчизняного телебачення. Основні національні мовники в Україні. Телеаудиторія в процесі телевізійної комунікації. Телеметрія. Соціологія суспільної думки. Журналістські професії та амплуа на телебаченні. Основні тенденції розвитку телебачення в сучасному світі.

Електронна журналістика. Інтернет-журналістика в контексті конвергенції засобів масової інформації. Найхарактерніші особливості журналістських та інших мас-медійних явищ в Інтернеті (Інтернет-газети, новинарні сайти, блоги). Історія виникнення і розвитку Інтернету як КМК.

Сучасні інформаційні та комунікативні системи. Інформаційне суспільство як етап цивілізаційного розвитку людства. Його головні ознаки. Проблеми національного інформаційного простору та інформаційна політика держави. Громадське телебачення: сучасний стан і тенденції розвитку. Проблеми інтерактивного процесу в сучасних засобах масової комунікації. Контент, етика та інші показники в форумах та коментарях. Місце і роль соціальних мереж у масовій комунікації. Особливості блогосфери як соціокультурного явища; точки дотику з традиційними ЗМК: конкуренція чи конвергенція?

Основи рекламної діяльності. Реклама і журналістика: аспекти взаємодії та протидії. Етико-правові засади сучасної рекламної діяльності. Канали поширення рекламної інформації: основні типи, їх переваги та обмеження. Реклама як площина відбиття та утворення соціальних стереотипів. Умови ефективності рекламної продукції у глобалізованому світі. Міфологічна складова рекламної та PR-діяльності.

Паблік рілейшнз. PR як форма соціальної комунікації: основні функції та різновиди. Етика PR і соціальна відповідальність. Імідж як категорія комунікації, його складові та функції. Специфіка PR-діяльності в різних сферах суспільного життя. Прес-конференція: журналістський і PR виміри.

Журналістський менеджмент. Базові елементи журналістського менеджменту. Сегментація аудиторії МІ; кількісні та якісні методи вивчення аудиторії ЗМІ. Фокус-група як один з основних методів вивчення аудиторії. Основні положення медіа-маркетингу. Особливості використання принципів креативного менеджменту у ЗМІ. Теорія потреб Абрахама Маслоу, її сучасне трактування у медіа.

Журналістська деонтологія. Регулювання діяльності ЗМІ в українському законодавстві. Етичні кодекси як основа професійної діяльності журналіста. Історичний та сучасний аспекти формування етико-правових норм діяльності журналіста. Аксіологічний та нормативний аспекти журналістської етики. Відмінності етичного і правового регулювання діяльності ЗМІ. Правова основа свободи ЗМІ та зловживання «свободою слова».

Економіка і організація ЗМІ. Бізнесова діяльність редакції ЗМІ. Форми комерційної діяльності. Доходи та витрати друкованого видання: самоокупність, прибутковість, збитковість як фактори економічної діяльності ЗМІ. Джерела фінансування періодичних видань в ринкових умовах; редакційні та приредакційні комерційні структури. Реклама як комерційна діяльність видання. Роздержавлення ЗМІ. Форми державної підтримки періодичних видань. Висвітлення діяльності органів державної влади на договірній основі.

Історія української журналістики. Особливості становлення української преси в Росії та Австро-Угорщині. Основні цензурні документи та їх вплив на розвиток української преси. Роль Харківського університету в становленні української журналістики I пол. XIX ст. Роль альманахової журналістики у формуванні національної ідеї. Особливості становлення та розвитку суспільно-політичної журналістики в XIX ст. Публіцистика М. Костомарова. Публіцистика П. Куліша. Публіцистика І. Франка. «Буковинська» дискусія: учасники, проблематика, наслідки.

Зарубіжна журналістика. Поняття про пражурналістику й журналістику. КМК античності й Відродження: порівняльна характеристика. Перші газети й журнали Європи й США. Особливості зародження журналістики в США й Англії: порівняльна характеристика. «Ареопагітика» Джона Мільтона та її роль у становленні ліберальної теорії преси. Журналістська діяльність Д. Дефо і Д. Свіфта. Журналістська діяльність Д. Аддісона і Р. Стіля. Бостон як осередок перших американських періодичних видань. Роль Б. Франкліна в розвитку американської журналістики. Основні засади концепції «нового журналізму». Видавнича діяльність Д. Пулітцера. Видавнича діяльність У. Херста. Поняття реппу press: особливості, найяскравіші представники (на прикладі США).

Формування нової системи масової комунікації у XX столітті. Система масової комунікації XVII і XX ст.: порівняльна характеристика. Система масової комунікації XVIII і XX ст.: порівняльна характеристика. Система масової комунікації XIX і XX ст.: порівняльна характеристика. Розвиток макрекерської журналістики. Таблоїд як різновид масової преси. Найбільші світові медіа корпорації: загальна характеристика. Розвиток журнальної періодики у XX столітті. Журнал «Time» як представник щотижневих журналів новин. Журнал «Rider's Digest» як представник дайджестової періодики. Особливості розвитку інформаційного простору XX ст. CNN – перша глобальна телемережа новин. Інформаційна політика BBC. Euronews як найбільша міжнародна регіональна телемережа. Характеристика телекомпанії Al-Jazeera. Особливості розвитку системи масової комунікації на межі XX–XXI ст.

Літературне редагування. Етапи розвитку видавничої справи. Редакторський аналіз як передумова створення якісного видавничого продукту. Особливості редагування та коректури в газетному, журнальному і книжковому виданнях. Методика редагування зверстаного тексту та тексту в технічному наборі. Особливості комп'ютеризованого видавничого процесу.

Практична стилістика української та російської мови. Характер стильової норми в публіцистиці. Відтворення суб'єкта та адресата в публіцистичному тексті. Експресія і стандарт як стильові категорії публіцистичного тексту. Оцінка як стильова категорія та мовні засоби її вираження в журналістиці. Риторична організація публіцистичного тексту. Мовні засоби увиразнення в журналістському дискурсі.

Теорія та історія соціальних комунікацій. Система складових значення комунікації. Феноменологічна сутність поняття. Історичний дискурс тлумачення поняття комунікації (Дж. Локк – Хайдеггер, Р. Якобсон – Ю. Лотман). Синхронічна та діяхронічна типологія різновидів соціальних комунікацій. Місце журналістики у цій осі координат. Освіта як різновид соціальної комунікації. Європейські концепції освіти. Комунікативний феномен класичного університету. Соціокомунікативна місія релігії. Комунікативні можливості мистецтва. Реклама як загадковий феномен сфери масмедіа (за Н. Луманом). Журналістика як комунікативне явище епохи модерну. Сучасні виміри теорії медійної грамотності. Еволюційна концепція розвитку соціальних комунікацій. Текст як головна одиниця комунікативної структури. Освіта, релігія, мистецтво як різновиди соціальної комунікації.

Риторика. Становлення риторики в контексті суспільної практики. Канони риторичного мовлення. Інвенція, диспозиція та елокуція як частини риторики. Три роди красномовства: урочисте (епідейктичне), дорадче та судове. Категоріальні якості риторичного мовлення: правильність, естетичність, доречність та зрозумілість (ясність). Теорія аргументації: аргументи до логосу, етосу, патосу. Задум переконливої промови: предмет і тема, теза та проблема, мета промови. Стратегії переконання. Розробка «загальних місць» як загальноприйнятих міркувань та спосіб винайдення аргументів. Диспозиція як теорія риторичної композиції усних і письмових текстів. Красномовство консолідації та конфронтації: журналістський вимір.

Критерії оцінювання

Вступне випробування відбувається у формі тесту. Тривалість тестового випробування – 3 астрономічні години (180 хвилин).

Тест містить 70 питань і оцінюється максимально у 200 балів.

Якщо робота має **від 1 до 19** правильних відповідей, абітурієнт отримує **менше ніж 150 балів** і не допускається до конкурсного відбору.

Якщо робота має **20 і більше** правильних відповідей, абітурієнт отримує **від 150 до 200 балів** відповідно до набраної кількості правильних відповідей на тестові завдання (перші 20 правильних відповідей оцінюються у 150 балів, кожна правильна відповідь на тестове завдання від 21-ої до 70-ої оцінюється в 1 бал).

Голова фахової атестаційної комісії

Наталя НЕЧАЄВА

Програму затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол № 2 від 08 лютого 2021 р.

Відповідальний секретар

Ольга АНОЩЕНКО